

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

PHẠM NGUYỄN NGỌC ANH

**TÁC ĐỘNG CỦA CÁC KHU CÔNG NGHIỆP
ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI
TỈNH BÌNH DƯƠNG**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Thành phố Hồ Chí Minh, năm 2018

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

PHẠM NGUYỄN NGỌC ANH

**TÁC ĐỘNG CỦA CÁC KHU CÔNG NGHIỆP
ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI
TỈNH BÌNH DƯƠNG**

**Chuyên ngành: Kinh tế chính trị
Mã ngành: 9310102**

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

1. TS. LƯU THỊ KIM HOA

2. TS. TÀN XUÂN BẢO

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Thành phố Hồ Chí Minh, năm 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan Luận án tiến sĩ: “Tác động của các khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Bình Dương” là công trình nghiên cứu khoa học của riêng tôi. Những số liệu, tư liệu có nguồn gốc rõ ràng, kết quả nghiên cứu nêu trong luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kì công trình nghiên cứu nào khác.

Thành phố Hồ Chí Minh, ngày 20 tháng 4 năm 2018

Người cam đoan

Phạm Nguyễn Ngọc Anh

MỤC LỤC

Lời cam đoan.....	i
Mục lục.....	ii
Danh mục các chữ viết tắt.....	vi
Danh mục các Bảng, Biểu đồ, Hình vẽ.....	vii
MỞ ĐẦU.....	1
CHƯƠNG 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ TÁC ĐỘNG CỦA CÁC KHU CÔNG NGHIỆP ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI CỦA ĐỊA PHƯƠNG.....	17
1.1. Cơ sở lý luận về khu công nghiệp.....	17
1.1.1. Khái niệm về khu công nghiệp và tác động của khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.....	17
1.1.2. Tổng quan lý thuyết liên quan đến vấn đề công nghiệp hóa và phát triển khu công nghiệp.....	21
1.1.3. Quá trình hình thành khu công nghiệp trên thế giới và đường lối, chủ trương phát triển khu công nghiệp ở Việt Nam.....	31
1.2. Vai trò của khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội của các địa phương ở Việt Nam trong quá trình CNH, HĐH.....	35
1.3. Bộ tiêu chí sử dụng để đánh giá khả năng, hiệu quả khai thác sử dụng của các khu công nghiệp và tác động của các khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế xã hội của địa phương.....	40
1.3.1. Tiêu chí đánh giá khả năng và hiệu quả khai thác sử dụng của các khu công nghiệp.....	42
1.3.2. Tiêu chí đánh giá tác động của các khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương	46
1.3.3. Bộ tiêu chí được sử dụng để tiến hành đánh giá tác động của khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.....	47
1.4. Kinh nghiệm phát triển khu công nghiệp của một số quốc gia, vùng lãnh thổ, địa phương và bài học cho Bình Dương.....	48
1.4.1. Kinh nghiệm phát triển khu công nghiệp của nước ngoài.....	49
1.4.2. Kinh nghiệm phát triển các khu công nghiệp của một số địa phương trong nước.....	56

1.4.3.	Bài học rút ra cho tỉnh Bình Dương để giải quyết mối quan hệ giữa phát triển các khu công nghiệp với sự phát triển kinh tế - xã hội trong quá trình CNH, HĐH.....	59
CHƯƠNG 2: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU CỦA VẤN ĐỀ TÁC ĐỘNG CỦA CÁC KHU CÔNG NGHIỆP ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI TỈNH BÌNH DƯƠNG.....		62
2.1.	Phương pháp tiếp cận vấn đề nghiên cứu tác động của các khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Bình Dương.....	62
2.1.1.	Phương pháp luận Duy vật biện chứng và Duy vật lịch sử.....	62
2.1.2.	Phương pháp trừu tượng hóa khoa học.....	65
2.1.3.	Phương pháp phân tích lịch sử thống nhất với logic.....	66
2.1.4.	Phương pháp tiếp cận hệ thống.....	67
2.1.5.	Phương pháp tiếp cận liên ngành.....	67
2.2.	Phương pháp nghiên cứu cụ thể tác động của các khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Bình Dương.....	67
2.2.1.	Phương pháp thống kê, mô tả.....	68
2.2.2.	Phương pháp quy nạp, diễn giải.....	68
2.2.3.	Phương pháp phân tích và tổng hợp.....	69
2.2.4.	Phương pháp tham khảo ý kiến chuyên gia.....	69
2.3.	Hệ thống thông tin, dữ liệu nghiên cứu.....	70
2.3.1.	Thông tin thứ cấp.....	71
2.3.2.	Thông tin sơ cấp.....	71
2.4.	Khung phân tích.....	71
2.5.	Quy trình giải quyết các mục tiêu của luận án.....	72
CHƯƠNG 3: THỰC TRẠNG TÁC ĐỘNG CỦA CÁC KHU CÔNG NGHIỆP ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH BÌNH DƯƠNG.....		74
3.1.	Điều kiện và chủ trương phát triển các khu công nghiệp trong quá trình CNH, HĐH tỉnh Bình Dương.....	74
3.1.1.	Điều kiện phát triển các khu công nghiệp của tỉnh Bình Dương.....	74
3.1.2.	Chủ trương phát triển các khu công nghiệp trong quá trình CNH, HĐH.....	77

3.2.	Thực trạng khả năng và hiệu quả khai thác sử dụng của các khu công nghiệp tỉnh Bình Dương giai đoạn 1997 - 2016.....	79	
3.2.1.	Vị trí xây dựng khu công nghiệp.....	79	
3.2.2.	Quy mô diện tích đất khu công nghiệp.....	80	
3.2.3.	Tỷ lệ lấp đầy khu công nghiệp.....	82	
3.2.4.	Các chỉ số về đầu tư.....	85	
3.2.5.	Các chỉ số phản ánh doanh thu của các doanh nghiệp trong KCN.....	86	
3.2.6.	Sự gia tăng về mặt giá trị sản xuất của các doanh nghiệp trong KCN..	88	
3.2.7.	Chỉ tiêu về xuất khẩu của các doanh nghiệp trong KCN.....	89	
3.2.8.	Trình độ công nghệ của doanh nghiệp trong KCN.....	90	
3.2.9.	Hoạt động liên kết sản xuất của các doanh nghiệp trong KCN.....	92	
3.2.10.	Các tiêu chí phản ánh mức độ thỏa mãn các nhu cầu nhà đầu tư.....	93	
3.3.	Tác động tích cực của các khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh Bình Dương.....	94	
3.3.1.	Tác động tích cực về kinh tế	94	
3.3.2.	Tác động tích cực về xã hội	105	
3.4.	Tác động tiêu cực của các khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh Bình Dương.....	112	
3.4.1.	Tác động tiêu cực về kinh tế	112	
3.4.2.	Tác động tiêu cực về xã hội.....	119	
3.5.	Những vấn đề đặt ra từ thực trạng tác động của các khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh Bình Dương.....	126	
	CHƯƠNG 4: QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP PHÁT HUY TÁC ĐỘNG TÍCH CỰC, KHẮC PHỤC TÁC ĐỘNG TIÊU CỰC CỦA CÁC KHU CÔNG NGHIỆP ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH BÌNH DƯƠNG.....	129	
4.1.	Bối cảnh trong và ngoài nước ảnh hưởng đến sự tác động của các khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Bình Dương.....	129	
4.1.1.	Những thuận lợi để đẩy mạnh phát triển các khu công nghiệp của	129	

	tỉnh Bình Dương.....	
4.1.2.	Những khó khăn đối với các khu công nghiệp trong việc thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh Bình Dương.....	130
4.2.	Quan điểm và định hướng gắn phát triển các khu công nghiệp với phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh Bình Dương đến 2020 tầm nhìn 2030.....	132
4.2.1.	Quan điểm gắn phát triển các khu công nghiệp với phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh Bình Dương đến 2020 tầm nhìn 2030.....	132
4.2.2.	Định hướng phát triển các khu công nghiệp gắn với phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh Bình Dương đến 2020 tầm nhìn 2030.....	136
4.3.	Chính sách và giải pháp phát huy tác động tích cực, khắc phục tác động tiêu cực của các khu công nghiệp đối với sự phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh Bình Dương đến năm 2020 tầm nhìn 2030.....	139
4.3.1.	Nhóm chính sách và giải pháp về đổi mới tư duy để phát triển các khu công nghiệp và phát triển kinh tế - xã hội phù hợp với mục tiêu CNH, HĐH của tỉnh Bình Dương trong giai đoạn mới.....	139
4.3.2.	Nhóm chính sách và giải pháp về quy hoạch phát triển các khu công nghiệp nhằm phát triển kinh tế - xã hội theo định hướng, mục tiêu xác định của tỉnh Bình Dương	141
4.3.3.	Nhóm chính sách và giải pháp về thu hút, lựa chọn các dự án đầu tư vào các khu công nghiệp phù hợp tiềm năng, lợi thế và định hướng phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Bình Dương đến năm 2020 tầm nhìn đến 2030.....	144
4.3.4.	Nhóm chính sách và giải pháp về nâng cao trình độ công nghệ và thu hút có hiệu quả thành tựu khoa học công nghệ từ các dự án trong khu công nghiệp góp phần tác động lan tỏa đến quá trình phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh.....	147
4.3.5.	Nhóm chính sách và giải pháp bảo đảm nguồn nhân lực cho các khu công nghiệp góp phần chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng hiện đại và bền vững.....	150
4.3.6.	Nhóm chính sách và giải pháp về đẩy mạnh liên kết trong tỉnh, giữa	153

	tỉnh với các địa phương trong vùng kinh tế trọng điểm phía nam và cả nước.....	
4.3.7.	Nhóm chính sách và giải pháp giải quyết các vấn đề xã hội nảy sinh trong quá trình phát triển các khu công nghiệp bảo đảm đồng bộ, hài hòa, hợp lý.....	156
4.3.8.	Nhóm chính sách và giải pháp giải quyết các vấn đề về môi trường trong và ngoài KCN bảo đảm cho việc phát triển các khu công nghiệp nói riêng và phát triển kinh tế - xã hội nói chung trên địa bàn tỉnh theo hướng bền vững, lâu dài.....	163
4.4.	Một số kiến nghị.....	165
4.4.1.	Kiến nghị đối với Trung ương.....	165
4.4.2.	Kiến nghị đối với tỉnh Bình Dương.....	168
	KẾT LUẬN.....	
	TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	
	PHỤ LỤC.....	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết đầy đủ	Chữ viết tắt
Ban quản lý	: BQL
Đảng Cộng sản Việt Nam	: ĐCSVN
Đảng bộ tỉnh Bình Dương	: ĐBTBD
Chính trị quốc gia	: CTQG
Chủ nghĩa xã hội	: CNXH
Chuyển dịch cơ cấu kinh tế	: CDCCKT
Chuyển dịch lao động	: CDLD
Công nghiệp hoá, hiện đại hoá	: CNH, HĐH
Cơ cấu kinh tế	: CCKT
Cơ sở vật chất kỹ thuật	: CSVCKT
Cụm công nghiệp	: CCN
Doanh nghiệp	: DN
Kinh tế trọng điểm phía Nam	: KTTĐPN
Kinh tế trọng điểm Bắc Bộ	: KTTĐBB
Kinh tế trọng điểm Miền Trung	: KTTĐMT
Kinh tế - xã hội	: KT - XH
Khu công nghiệp	: KCN
Khu công nghiệp Việt Nam - Singapore	: VSIP
Khu chế xuất	: KCX
Khu công nghệ cao	: KCNC
Khu kinh tế	: KKT
Ủy ban nhân dân	: UBND
Ủy ban nhân dân tỉnh Bình Dương	: UBNDTBĐ

DANH MỤC CÁC BẢNG, BIỂU ĐỒ, HÌNH VẼ

Bảng 1.1	Bộ tiêu chí và cách thức đánh giá khả năng, hiệu quả khai thác sử dụng của các KCN.....	45
Bảng 1.2	Bộ tiêu chí đánh giá tác động của KCN đối với sự phát triển KT- XH của địa phương.....	47
Bảng 3.1	Dân số vùng Đông Nam Bộ năm 2015.....	75
Bảng 3.2	Diện tích, dân số, đơn vị hành chính tỉnh Bình Dương.....	77
Bảng 3.3	Tổng hợp hệ thống đường bộ tỉnh Bình Dương.....	79
Bảng 3.4	Quy mô các KCN tỉnh Bình Dương theo đơn vị hành chính..	81
Bảng 3.5	Tỷ lệ lấp đầy các KCN tỉnh Bình Dương tính đến 2015.....	82
Bảng 3.6	Thống kê doanh nghiệp và vốn đầu tư vào các KCN tỉnh Bình Dương giai đoạn 1997 - 2016.....	85
Bảng 3.7	Các chỉ số về doanh thu của các doanh nghiệp KCN trên địa bàn tỉnh Bình Dương giai đoạn 1997 - 2016.....	87
Bảng 3.8	Thống kê GTSX của các doanh nghiệp trong KCN tỉnh Bình Dương giai đoạn 2010 - 2016.....	89
Bảng 3.9	Thống kê tình hình xuất khẩu của các doanh nghiệp KCN Bình Dương do BQL KCN Bình Dương quản lý.....	90
Bảng 3.10	Quy mô vốn đầu tư/ Lao động các KCN tỉnh Bình Dương 2010 - 2016.....	91
Bảng 3.11	Đóng góp về thu hút đầu tư nước ngoài trong các KCN tỉnh Bình Dương 1998 - 2016.....	95
Bảng 3.12	Đóng góp của các KCN vào tổng sản phẩm xã hội trên địa bàn (GRDP) của Bình Dương từ 2000 - 2016.....	96
Bảng 3.13	Cơ cấu tổng sản phẩm phân theo thành phần kinh tế tỉnh Bình Dương (2006 - 2014).....	99
Bảng 3.14	Cơ cấu giá trị sản xuất công nghiệp trên địa bàn phân theo địa phương tỉnh Bình Dương (2006 - 2015).....	100
Bảng 3.15	Đóng góp kim ngạch xuất nhập khẩu của các doanh nghiệp trong các KCN tỉnh Bình Dương (1998 - 2016).....	102
Bảng 3.16	Thuế và các khoản nộp ngân sách từ các KCN tỉnh Bình Dương (1998 - 2016).....	103